

Tarkastuslautakunnan arviointimuistio
KORRUPTIONTORJUNTA
HUSISSA

Sisältö

1	Mitä arvioitiin?	3	
2	Korruptiontorjunta osana HUSin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa	6	
3	Kokemukset ilmoittajansuojelulain mukaisesta ilmoituskanavasta	13	
4	Ulkopuolisten henkilöstölle tarjoamat etuudet	14	
4.1	Case: Ulkopuolisten rahoittamaan koulutukseen osallistuminen	14	
4.2	Case: Lääkeyhtiöiden HUSin henkilöstölle maksamat etuudet vuonna 2023		19
5	Virkavalintoja koskevat oikeuden päätökset ja oikaisuvaatimukset	21	
6	Johtopäätökset ja tarkastuslautakunnan suositukset	25	
	Lähteet.....	27	

1 Mitä arvioitiin?

HUSin tarkastuslautakunnan vuoden 2024 työohjelmaan sisältyi arviointi HUSin korruptiontorjunnasta. Tässä arviointimuistiossa kuvataan arvioinnin toteuttaminen, käytetty aineisto ja arvioinnin tulokset. Muistion perusteella tarkastuslautakunnan vuoden 2024 arviointikertomukseen laaditaan tiivistelmä aiheesta. Arvioinnin toteuttamisesta vastasivat arviointipäällikkö Jenni Hämmäläinen, tuloksellisuustarkastaja Jenni Helminen ja arviointijohtaja Pirjo Räsänen.

Arvioinnissa selvitettiin, onko korruptiontorjunta järjestetty HUSissa tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi kohdistui siihen, miten HUSissa tunnistetaan korruptio ilmiönä ja siihen liittyviä riskejä, millaisin keinoin korruptiota torjutaan ja miten korruptiontorjunnasta raportoidaan. Lisäksi selvitettiin ilmoittajansuojelulain mukaisen ilmoituskanavan käytöstä saatuja kokemuksia, ulkopuolisten tahojen HUSin henkilöstölle tarjoamia etuja muutaman case-esimerkin kautta sekä virkavalinnoista tehtyjä oikaisuvaatimuksia ja valituksia. Arvioinnin ulkopuolelle jäi monia korruption ilmenemismuotoja. Arvioinnissa ei tarkasteltu esimerkiksi päätösten valmistelun eettisyyteen tai eturistiriitoihin liittyviä asioita.

HUS on yksi Suomen suurimmista julkisista organisaatioista ja työnantajista, joten on tärkeää, että organisaation johto on sitoutunut korruption vastaiseen toimintaan ja henkilöstö on tietoinen korruptiosta ilmiönä ja tunnistaa siihen liittyvät riskit. Organisaatiolla on myös oltava käytössään riittävä korruptiontorjunnan keinovalikoima sekä järjestelmät, jotka auttavat havaitsemaan mahdolliset väärinkäytökset.

Korruptiosta vapaita maita ei ole

Korruptio tarkoittaa vaikutusvallan väärinkäyttöä edun tavoittelemiseksi. Vaikka Suomi on menestynyt hyvin kansainvälisissä korruptiota kuvaavissa vertailuissa¹, ei voida tuudittautua siihen, ettökö korruptiota esiintyisi myös meillä. Suomessa esiintyvän korruption on todettu olevan yleensä rakenteellista ja vaikeasti havaittavaa piilokorruptiota, jota ilmenee elinkeinoelämän ja viranomaisten toiminnan rajapinnassa. Piilokorruptio ilmenee esimerkiksi suosimisena, päätösten valmisteluna salassa tai sisäpiirin kesken, hyvä veli -verkostoina ja poliittisina virkanimityksinä. Julkiset hankinnat, yhdyskuntasuunnittelu, poliittinen rahoitus ja päätöksenteko ovat korruptiolle alttiita alueita.²

Piilokorruptiolle on tunnusomaista muun muassa vallan ja valta-asemien keskittäminen, avoimuuden ja läpinäkyvyyden puutteet, vastavuoroinen hyötyminen, kiitollisuudenvelka, pyrkimys vaikuttaa asioiden käsittelyyn ja virka- ja työtehtävien laiminlyönti. Rakenteellista korruptiota mahdollistavat muun muassa henkilöiden moninaiset roolit eri yhteisöissä sekä hyvä veli -verkostot.

¹ Transparency Internationalin vuoden 2022 korruptioindeksissä Suomi sai 87/100 pistettä ja sijoittui toiselle sijalle sekä Euroopan unionissa että maailmanlaajuisesti. Transparency International. [Finland \(transparency.org\)](https://www.transparency.org). Viitattu 27.8.2024.

² Valtioneuvoston periaatepäätös kansalliseksi korruptionvastaiseksi strategiaksi ja toimenpideohjelmaksi 2021–2023, OM/2021/68 (valtioneuvosto.fi). Viitattu 27.5.2024.

Rakenteellisen korruption ehkäisyssä keskeistä on ylimmän johdon asenne, esimerkilliset toimintatavat ja tavoitteellinen toiminta korruption torjumiseksi.³

Korruption monien ilmenemismuotojen vuoksi siihen liittyviä säädöksiä on lukuisissa laeissa, muun muassa rikoslaissa, kilpailulaissa ja hankintalaissa.⁴ Korruptiontorjunnan kannalta olennaisia ovat myös hallintolaissa (434/2003 § 6) säädetyt hallinnon oikeusperiaatteet, joiden mukaan viranomaisten toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden sekä suojattava oikeutettuja odotuksia. Perustuslain (731/1999) mukaan kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Taulukossa 1 on jaoteltu korruption ilmenemismuotoja niihin liittyvän lainsäädännön mukaan. Listaus ei ole kaiken kattava.

Vaikka kaikki korruption muodot eivät ole lainvastaisia, ovat ne kuitenkin epäeettisiä ja yleisen edun kannalta vahingollisia. Yksityisen edun tavoittelu vaarantaa verovarojen asianmukaisen ja tuloksellisen käytön sekä luottamuksen viranomaistoimintaan.⁵

Taulukko 1. Korruption ilmenemismuotoja

Rikoslaissa	Hallintolain/ virkamieslain piirissä	Muu lainsäädäntö	Harmaalla alueella
<ul style="list-style-type: none"> Lahjonta Petos Kavallus Virka-aseman väärinkäyttö Rahanpesu (korruptio esirikoksena) 	<ul style="list-style-type: none"> Eturistiriidat ja tuplaroolit – esteellisyys Suosinta Pyöröovi-ilmiö 	<ul style="list-style-type: none"> Kartellit Kilpailulain vastainen toiminta Julkisiin hankintoihin liittyvät väärinkäytökset Vaali- ja puoluerahoituksen väärinkäytökset tai salaaminen Päätösten tai tiedon salaaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Poliittiset virkanimitykset Suosinta Sidonnaisuudet Epäeettinen päätösten valmistelu Lobbaus

LÄHDE: Korruption torjunta – Mitä kaikkea korruptio on ja miten sitä torjutaan? Oikeusministeriö, erityisasiantuntija, ppt-esitys 24.11.2022.

³ Kiviho M, Knuutinen M. Korruptiontorjunta kunnallishallinnossa. Askelmerkkejä hyvään hallintoon. Oikeusministeriön julkaisuja 2022:9 (valtioneuvosto.fi), s. 21–22, 24–31. Viitattu 27.5.2024.

⁴ Kansalliset lait (korruptiontorjunta.fi). Viitattu 27.5.2024.

⁵ Kiviho M, Knuutinen M. Korruptiontorjunta kunnallishallinnossa. Askelmerkkejä hyvään hallintoon. Oikeusministeriön julkaisuja 2022:9 (valtioneuvosto.fi), s. 10, 75. Viitattu 27.5.2024.

Tietoisuutta korruptiosta parannettava

Korruptiota koskevan tietoisuuden ja korruptiontorjunnan toimenpiteiden lisäämiselle on kunnallishallinnossa todettu olevan merkittävä tarve.⁶ Asia on tärkeä huomioida myös hyvinvointialueilla, joille siirtyi merkittävä osa kuntien tehtävistä ja taloudesta.

Valtioneuvostolla oli vuosina 2021–2023 kansallinen korruptiontorjunnan ohjelma, jonka tavoitteena oli muun muassa sitouttaa julkishallinnon ja poliittiset toimijat torjumaan korruptiota tehokkaasti, edistää korruption tunnistamista ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä.⁷ Vuonna 2023 valtioneuvosto selvitti muun muassa korruptiontorjunnan suunnitelmallisuutta ja organisointia, henkilöstön kouluttamista ja miten korruptioriskejä tunnistetaan valtion virastoissa ja kunnissa. Selvityksen mukaan valtion virastot ja kunnat eivät pääosin olleet määritelleet korruptiota ilmiönä ja tietoisuus ja ymmärrys ilmiön moninaisuudesta oli vähäistä. Selvityksen tulosten perusteella ehdotettiin muun muassa ylimmän johdon julkilausumaa eettisestä organisaatio- ja toimintakulttuurista, hallinto- ja lakitoimintojen velvoittamista seuraamaan toiminnan lainmukaisuutta ja riskienhallintatoiminnon tukea johdolle ja esihenkilöille korruptioriskien hallintaan.⁸

⁶ Kiviäho M, Knuutinen M. Korruptiontorjunta kunnallishallinnossa. Askelmerkkejä hyvään hallintoon. Oikeusministeriön julkaisuja 2022:9. (valtioneuvosto.fi). Viitattu 27.5.2024.

⁷ Valtioneuvoston periaatepäätös kansalliseksi korruptionvastaiseksi strategiaksi ja toimenpideohjelmaksi 2021–2023, OM/2021/68 (valtioneuvosto.fi). Viitattu 27.5.2024.

⁸ Julkisten valvontaviranomaisten roolit, riippumattomuuden turvaavat rakenteet, toimintatavat ja työkalut korruptionvastaisessa toiminnassa. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:86 (valtioneuvosto.fi), s. 42–46. Viitattu 27.8.2024.

2 Korruptiontorjunta osana HUSin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa

Korruptiontorjunta on osa organisaation sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa, jonka järjestäminen kuuluu ylimmän johdon vastuulle. Tarkoituksena on varmistaa hyvä hallinto, toiminnan lainmukaisuus ja yleisen edun toteutuminen. Ylin johto hyväksyy korruptiontorjunnan periaatteet ja yksiköiden johtajien ja esihenkilöiden tulee torjua vaikutusvallan väärinkäyttöä. Tehokas korruptiontorjunta edellyttää riittävää tietoisuutta ja ymmärrystä korruptiosta ja sen ilmenemismuodoista läpi organisaation. Organisaation hallinto-, laki- ja riskienhallintatoiminnoilla tulee olla aktiivinen rooli korruptiontorjunnassa.⁹

Organisaation tulee tunnistaa korruptionriskit, määritellä keinot niiden hallitsemiseksi ja selvitettyä esiin tulleet väärinkäytökset. Korruptiontorjunnan kypsyytaso kuvaa se, miten suunnitelmallista ja järjestelmällistä toimintaa on. Korruptiontorjunnan tulee olla johdettua sekä jatkuvasti kehittyvää toimintaa.¹⁰

Käytännössä korruptiota voidaan ennaltaehkäistä lisäämällä henkilöstön tietoisuutta ilmiöstä, laa- timalla organisaatiolle eettiset toimintaperiaatteet, kieltämällä kaksoisroolit, ohjeistamalla etuuk- sien vastaanottamisesta ja vieraanvaraisuudesta sekä varmistamalla toiminnan ja päätöksenteon läpinäkyvyys. Riskienhallinnan ja sisäisen tarkastuksen asiantuntijat voivat arvioida ja seurata kor- ruptionriskejä. Korruptiontorjunnan tehokkuuden näkökulmasta merkitystä on sisäisen tarkastuk- sen riippumattomalla asemalla, johon kuuluu mahdollisuus päättää tarkastuskohteista ja rapor- tointi hallitukselle.¹¹

Korruptiontorjuntaan liittyviä asioita kuvataan monissa HUSin ohjeissa

Korruptiontorjuntaa ei käsitellä omana asiakokonaisuutena HUSin ohjeistuksessa. Aiheeseen liit- tyviä määräyksiä ja toimintakäytäntöjä kuvataan kuitenkin useissa HUSin sisäisissä ohjeissa, kuten taloushallinnon ohjeessa ja hankintoihin liittyvissä ohjeissa. Tärkeitä ohjeita korruptiontorjunnan näkökulmasta ovat myös ulkopuolisten tarjoamia etuuksia ja sivutoimia käsittelevät ohjeet. Ohjeet ja niiden keskeiset määräykset on kuvattu taulukossa 2. Sitoutuminen hyvään hallintoon, puolueettomaan toimintaan ja yleisen luottamuksen vaalimiseen on tunnistettu tärkeiksi asioiksi useissa ohjeissa.

Sisäisen valvontaa ja riskienhallintaa koskevan ohjeistuksen kokonaisuutta uudistettiin vuosien 2024 ja 2025 vaihteessa. Yhtymäkokouksen päätöksellä 19.12.2024 hallintosääntöön lisättiin sisäi- sen valvonnan ja riskienhallinnan perusteita käsittelevä § 80 a, jonka mukaan sisäisen valvonnan

⁹ [Julkisten valvontaviranomaisten roolit, riippumattomuuden turvaavat rakenteet, toimintatavat ja työkalut korruptionvastaisessa toi- minnassa. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:86 \(valtioneuvosto.fi\)](#), s. 12. Viitattu 27.8.2024.

¹⁰ [Kiviaho M, Knuutinen M. Korruptiontorjunta kunnallishallinnossa. Askelmerkkejä hyvään hallintoon. Oikeusministeriön julkaisuja 2022:9 \(valtioneuvosto.fi\)](#), s. 69, 71–74. Viitattu 27.8.2024.

¹¹ [Kiviaho M, Knuutinen M. Korruptiontorjunta kunnallishallinnossa. Askelmerkkejä hyvään hallintoon. Oikeusministeriön julkaisuja 2022:9 \(valtioneuvosto.fi\)](#), s. 60–61, 63. Viitattu 27.8.2024.

ja riskienhallinnan keskeisenä tavoitteena on muun muassa talouden ja toiminnan laillisuuden sekä tuloksellisuuden varmistaminen.¹²

Yhtymähallitus hyväksyi 2.12.2024 HUS-konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan politiikan, jossa korruptiontorjunnan todetaan olevan osa HUSissa noudatettavaa hyvää hallintotapaa ja eettisten toiminnan periaatteita.¹³ Ennen tätä oli voimassa HUS-kuntayhtymän valtuuston joulukuussa 2013 hyväksymä Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet -ohje, jonka mukaan HUSissa tuli noudattaa hyvän hallinnon periaatteita. Ohjeessa ei mainittu korruptiontorjuntaa erikseen, mutta siinä kuvattiin yleisellä tasolla muun muassa esteellisyyteen, sivutoimiin, ulkopuolisten matkojen ja muiden etujen vastaanottamisen liittyviä periaatteita.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käytännön menettelyjä koskevaa toimitusjohtajan ohjetta valmisteltiin tammikuussa 2025, mutta ei julkaistu tämän arvioinnin valmistumiseen mennessä.

¹² [HUS Yhtymäkokous 19.12.2024 § 25. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden lisääminen hallintosääntöön. \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](#). Viitattu 10.1.2025.

¹³ [HUS Yhtymähallitus 2.12.2024 § 158. HUS-konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan politiikka. \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](#). Viitattu 4.12.2024.

Taulukko 2. Korruptiontorjuntaan liittyvät määräykset HUSin ohjeissa

Ohjeen nimi	Korruptiontorjuntaan liittyvät määräykset
HUS-konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan politiikka	<ul style="list-style-type: none"> Korruptiontorjunta tunnistetaan ohjeessa osaksi hyvän hallintotavan ja eettisen toiminnan periaatteiden noudattamista.
Ulkopuolisten tarjoamat apurahat, rahoitus ja etuudet. Toimitusjohtajan ohje 6/2022.	<ul style="list-style-type: none"> HUS maksaa pääsääntöisesti kaikki koulutustapahtuma ja konferenssimaksut ja vastaavat osallistumismaksut sekä niihin liittyvät matka- ja majoituskustannukset itse. Osallistuminen ulkopuolisen maksamaan koulutukseen on mahdollista tietyin ehdoin. HUSin tiloissa ja/tai työaikana tapahtuva ulkopuolisten toimijoiden järjestämä ja kustantama koulutus- ja esittelytoiminta on yksikön esimiehen (linjajohtaja/toimialajohtaja) tapauskohtaisen hyväksynnän perusteella mahdollista tietyjen kriteerien täytyessä. Esimerkiksi kestiityksen on oltava vähäistä. Jos lahjan tai muun etuuden vastaanottaminen on objektiivisesti arvioiden omiaan heikentämään luottamusta viranomaistoimintaan, tai jos sillä pyritään vaikuttamaan lahjan saajaan, kyseessä on kielletty lahja tai etuus.
Sivutoimilupia ja kilpaileva toiminta. Toimitusjohtajan ohje 17/2023.	<ul style="list-style-type: none"> Viranhaltija ei sivutoimen takia saa tulla esteelliseksi hoitamaan virkatehtäviään eikä sivutoimi saa vaarantaa luottamusta tasapuolisuuteen. Työntekijä ei saa tehdä toiselle sellaista työtä tai harjoittaa sellaista toimintaa, joka ilmeisesti vahingoittaa työnantajaa. Henkilön on tehtävä sivutoimi-ilmoitus. Jos sivutoimen hoitaminen edellyttää työajan käyttämistä, on haettava sivutoimilupaa.
Taloushallinnon ohje (jatkuvasti päivittyvä)	<ul style="list-style-type: none"> Laskujen asiatarkastus ja hyväksyminen on hajautettu eri henkilöille ja itseensä kohdistuvien laskujen hyväksyminen on kielletty. Palveluja ei tule hankkia omalta henkilöstöltä, joka toimii yksityisenä ammatinharjoittajana tai tarjoaa palveluja yrityksensä kautta. Luottokortti on henkilökohtainen ja sitä voidaan käyttää ainoastaan työtehtävien hoitamiseen liittyvissä maksuissa.
Hankintojen periaatteet. Toimitusjohtajan ohje 18/2023.	<ul style="list-style-type: none"> Hankinnan valmisteluun osallistuminen esteellisenä (esim. palveluhankinnan valmistelu sivutoimensa työnantajalta) ei ole sallittua.
Hankintaohje ¹⁴	<ul style="list-style-type: none"> Ohjeen esteellisyyttä käsittelevässä luvussa linjataan liikelahjoista, edustustilaisuuksista, toimittajien järjestämisestä koulutuksista ja matkoista sekä omalta henkilöstöltä tehtävistä hankinnoista.
Sopimusjohtamisen ja -hallinnan ohje. Hallituksen ohje 14.12.2020 § 163, päivitys 18.11.2024. ¹⁵	<ul style="list-style-type: none"> Sopimukseen liittyvissä asioissa tulee toimia niin, että yleinen luottamus HUSin henkilöstön tasapuolisuuteen ei vaarannu. Esteellinen henkilö ei saa osallistua sopimuksen valmisteluun, esittelyyn, päätöksentekoon, valvontaan tai sopimussuorituksen vastaanottoon tai hyväksymiseen. Henkilön on itse havaittava mahdollinen esteellisyytensä ja ilmoitettava siitä esimiehelleen. HUS pyrkii toiminnassaan ehkäisemään harmaan talouden syntymistä. Marraskuussa 2024 ohjeeseen lisättiin uusia sopimusjohtamisen- ja hallinnan rooleja, ohjeita taloudellisten riskien hallinnasta ja huomioitiin varautumista ja omavalvontaa koskevaa lainsäädäntöä.

¹⁴ HUS. Hankintaohje (hussote.sharepoint.com). Viitattu 22.10.2024. Vaatii käyttöoikeuden.

¹⁵ [HUS Yhtymähallitus 18.11.2024 § 147. Sopimusjohtamisen ja sopimushallinnan ohjeen päivitysten hyväksyminen \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](#). Viitattu 4.12.2024.

Johdon sitoutumista korruptiontorjuntaan on täsmennettävä ja henkilöstön tietoisuutta ilmiöstä lisättävä

Arvioinnissa selvitettiin korruptiontorjunnan tilaa HUSissa oikeusministeriön julkaiseman itsearviointitestin¹⁶ avulla (Taulukko 3). Itsearviointitestin kysymyksiin haettiin vastauksia organisaation ohjeista, viranhaltijapäätöksistä ja koulutusmateriaaleista sekä pyytämällä vastauksia viranhaltijoilta ja asiantuntijoilta.

Itsearviointikyselyn neljästätoista kysymyksestä seitsemään vastaus oli myönteinen ja seitsemään kielteinen. Testituloksen mukaan organisaatiossa on kiinnitetty jossain määrin huomiota korruptiontorjuntaan, mutta toimissa on vielä paljon puutteita, mitkä voivat mahdollistaa korruptiota.

Myönteistä on, että HUSilla on toimintaohjeet ulkopuolisten tarjoamista apurahoista, rahoituksesta ja etuuksista ja korruptiota käsitellään hankintaohjeissa. Hankintoihin osallistuvia on koulutettu korruptiontorjunnasta ja hankintailmoitukset julkaistaan asianmukaisesti. Sisäisessä verkossa on henkilöstölle tietoa ilmoittajansuojelulain¹⁷ mukaisesta ilmoituskanavasta sekä ohjeet ilmoituksen tekemiseen.

Itsearviointitestin tulosten perusteella kehittämistarpeita on muun muassa siinä, miten selkeästi organisaatio ilmaisee sitoutumisensa korruptiontorjuntaan. HUSilla ei ole kokoavaa dokumenttia organisaatiossa noudatettavista eettisistä periaatteista, vaikka tarkastuslautakunta suositteli asiakirjan laatimista jo vuoden 2020 arviointikertomuksessa. Eettisissä ohjeissa olisi luontevaa kuvata myös korruption eri ilmenemismuotoja, miten niihin puututaan ja miten henkilöstön tulee toimia, jos kohtaa korruptiota työssään.

Kirjanpitolautakunnan ohjeen mukaan toimintakertomuksessa tulee kuvata korruption torjunnan toimintaperiaatteet, niiden noudattamisen tulokset sekä kuvaus korruptioon liittyvistä riskeistä ja niiden hallintakeinoista¹⁸. Niitä käsitellään vähän Tilinpäätös ja toimintakertomuksessa 2023 (viimeisin saatavilla oleva asiakirja arviointia tehtäessä) eikä raportointi anna selkeää kuvaa korruptiontorjunnan tuloksellisuudesta. Asiakirjassa kuvataan yleisellä tasolla muun muassa ilmoituskanavan käyttöönottoa sekä vastuullisuus-, ympäristö-, kaksikielisyys- ja omavalvontaohjelmia. Lisäksi todetaan, että henkilöstölle on järjestetty koulutusta hyvästä hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta ja päivitetty organisaation ohjeita.¹⁹ Hus.fi-sivuilla mainitaan myös vastuullisuusohjelma.²⁰ Vastuullisuusohjelma oli voimassa vuosina 2021–2022 ja uusi ohjelma on valmistelussa. Omavalvontaohjelma²¹ kohdistuu pääasiassa hoidon saatavuuteen sekä hoidon laadun ja potilasturvallisuuden varmistamiseen.

¹⁶ [Testaa, miten tehokkaasti työpaikallasi torjutaan korruptiota \(korruptiontorjunta.fi\)](#). Viitattu 27.5.2024.

¹⁷ [Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta 1171/2022 \(finlex.fi\)](#). Viitattu 27.5.2024.

¹⁸ Työ- ja elinkeinoministeriö. Kirjanpitolautakunta. [Yleisohje hyvinvointialueen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta. 30.5.2023 \(kirjanpitolautakunta.fi\)](#), s. 17. Viitattu 29.5.2024.

¹⁹ HUS. Tilinpäätös ja toimintakertomus 2023. L 10.11. Lahjonnan ja korruption torjunta ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, s. 54–55.

²⁰ HUS. [Vastuullisuus \(hus.fi\)](#). Viitattu 22.10.2024.

²¹ HUS-yhtymä. Omavalvontaohjelma 11.9.2023.

Taulukko 3. Korruptiontorjunnan tilan arviointi HUS-yhtymässä.

Kysymys	Tarkastuslautakunnan arvio	Vastaus
Onko ylin johto ilmaissut selvästi, että organisaatio ei hyväksy minkäänlaista korruptiota omilta työntekijöiltään eikä yhteistyökumppaneiltaan?	Organisaatio ei ole laatinut kokoavaa dokumenttia organisaatiossa noudatettavista eettisistä periaatteista. HUS-konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan politiikassa korruptiontorjunnan todetaan olevan osa HUSissa noudatettavaa hyvää hallintotapaa ja eettisten toiminnan periaatteita.	Ei
Viestiikö organisaatio julkisesti esimerkiksi verkkosivuillaan tai sosiaalisessa mediassa, että se on sitoutunut vastustamaan korruptiota?	HUS viestii verkkosivuillaan vastuullisuudesta, mutta korruptiontorjuntaa ei mainita. Vastuullisuusohjelman valmistelu on käynnistetty.	Ei
Raportoiko organisaatio sidosryhmille säännöllisesti esimerkiksi tilinpäätöksissä siitä, miten se on onnistunut torjumaan tai selvittämään korruptiotapauksia ja mitä kehitettävää siinä on?	Tilinpäätöksen 2023 raportoinnin sisältö ei anna selkeää kuvaa korruptiontorjunnan tuloksellisuudesta, koska siinä ei kuvata korruptioon liittyviä riskejä, käytettyä korruptiontorjuntamallia, tehtyjä korruptiontorjunnan toimenpiteitä tai niiden tuloksia.	Ei
Onko organisaatiossa selvitetty kahden viime vuoden aikana, millaisia korruption riskejä sen toimintaan voi liittyä?	Vuosittaisessa sisäisen valvonnan sekä riskienhallinnan järjestämisestä koskevassa tulosalue- ja toimialajohtajien kyselyssä korruptionriskejä arvioidaan yleisellä tasolla.	Ei
Onko organisaatiolla ennaltaehkäisevät toimintaohjeet sellaisten tilanteiden varalle, joissa on kohonnut korruption riski?	Toimitusjohtaja on antanut ohjeen, jossa käsitellään ulkopuolisten tarjoamia apurahoja, rahoitusta ja etuuksia. ²² Ulkopuolisten rahoittamia koulutus- ja konferenssimatkoja käsitellään jäljempänä tässä muistiossa.	Kyllä
Kuuluuko organisaation perehdytysohjelmaan tietoa korruptiontorjunnasta?	Korruptiota ilmiönä ja sen torjuntaa ei käsitellä koko henkilöstölle suunnatuissa perehdytyksen ja riskienhallinnan verkkokursseissa.	Ei
Onko organisaatiolla eettiset ohjeet, joihin kuuluu ohjeistusta muun muassa lahjoista, eduista, sponsoroinnista ja poliittisista avustuksista?	Kokoavaa dokumenttia eettisistä periaatteista ja säännöistä ei ole. Eettisiä ohjeita on kuvattu eri asiakirjoissa. Tarkastuslautakunta suositteli eettisten ohjeiden laatimista arviointikertomuksessa 2020.	Ei
Osallistuvatko hankinnoista, taloudesta ja sisäisestä valvonnasta vastaavat erityiseen koulutukseen siitä, mitkä seikat voivat viitata korruptioon ja millaisia toimenpiteitä ne vaativat?	Hankintaohjeessa on tietoa esteellisyydestä ja ulkopuolisen tarjoamista etuuksista. Asia on huomioitu hankinnan henkilöstön ja kilpailutuksiin osallistuvien koulutuksissa. ²³	Kyllä
Onko sopimusten hallinnointi, tilausten tekeminen ja laskujen käsittely hajautettu eri osastoille tai henkilöille?	Laskujen asiatarkastus ja hyväksyntä on hajautettu eri henkilöille. Palveluja ei saa hankkia omalta henkilöltä, joka toimii myös yksityisenä ammatinharjoittajana. Itseen kohdistuvia laskuja ei tule hyväksyä.	Kyllä

²² HUS Toimitusjohtajan ohje 6/2022. Ulkopuolisten tarjoamat apurahat, rahoitus ja etuudet.

²³ HUS Konsernipalvelut, hankintatoimen johtaja, sähköposti 23.8.2024.

Julkaiseeko organisaatio tarjouspyynnöt niin, että useat eri toimijat voivat tarjota tuotteitaan tai palveluitaan?	Tarjouspyynnöt julkaistaan julkisten hankintojen HILMA-verkkopalvelussa.	Kyllä
Sisältyykö organisaation solmiin sopimukseen maininta korruption torjumisen tärkeydestä?	Sopimuksissa edellytetään, että toimittaja noudattaa korruptiota ja lahjontaa koskevaa lainsäädäntöä.	Kyllä
Onko organisaatiollasi sidonnaisuusrekisteri, jota hyödynnetään sisäisessä valvonnassa muun muassa eturistiriitojen tunnistamiseksi?	Sidonnaisuusrekisteri sisältää vain lain vaatimat tiedot ja henkilöpiiri on suppea. Ilmoitusvelvollinen vastaa itse ilmoituksena ajantasaisuudesta ja asianmukaisuudesta. Organisaatiolla on mahdollisuus valvoa sidonnaisuuksia myös sivutoimi- ja lupa ilmoitusten kautta. HUS lääkeneuvottelukunnan jäsenten sidonnaisuudet selvitetään ja dokumentoidaan. Lääkeneuvottelukunta on viimeisin asiantuntijaryhmä, jossa hankintapäätösesitys käsitellään ennen päätöksen tekemistä. ²⁴ Myös Tietohallinnon hankintoihin osallistuvien hankintapalveluiden asiantuntijoiden sidonnaisuudet selvitetään ja dokumentoidaan ²⁵ . Muissa hankinnoissa hankintoihin osallistuvien asiantuntijoiden sidonnaisuudet arvioidaan, jos henkilö tuo ne itse esiin. Hankintaan osallistuva päättää itse esteellisyydestään. ²⁶	Ei
Ovatko työntekijät saaneet koulutusta tai täsmällistä tietoa siitä, miten he voivat ilmoittaa organisaation sisäisistä väärinkäytöksistä ja epäilyttävästä toiminnasta?	Sisäisillä verkkosivuilla on tietoa ilmoituskanavasta ja ilmoittajan suojelusta. Ilmoitustekemisestä on myös opastusvideo.	Kyllä
Onko organisaatiollasi käytössä ilmoituskanava, jonka kautta työntekijät voivat turvallisesti ilmoittaa organisaation sisäisistä väärinkäytöksistä ja epäilyttävästä toiminnasta?	Ilmoittajansuojelulain mukainen ilmoituskanava on käytössä. Asiaa käsitellään tarkemmin jäljempänä.	Kyllä

Korruptiontorjuntaa kehitetään osana riskienhallintaa

Hallintojohtajan mukaan HUSissa on pyritty pienentämään korruptionriskiä hankintojen keskittämällä, sidonnaisuusrekisterillä, tytäryhteisöjen ylläpitämällä lähipiirirekistereillä, sivutoimilupia koskevilla säännöillä ja ohjeilla, ohjeistamalla lahjojen ja etuuksien vastaanottamisesta sekä ehkäisemällä tietojen väärinkäyttöä. Korruption ehkäisyssä tärkeitä ovat myös potilaiden ja asiakkaiden muutoksenhakukeinot ja raportointikanavat, esimerkiksi mahdollisuus tehdä muistutus tai

²⁴ HUS Apteekki, lääkehankintapäällikkö, sähköposti 5.9.2024.

²⁵ HUS, Konsernihallinto, Hankinnat. Kategoriapäällikkö, sähköposti 11.11.2024.

²⁶ HUS Konsernipalvelut, hankintatoimen johtaja, sähköposti 23.8.2024.

kantelu. Lisäksi korruptiontorjuntaan liittyviä toimenpiteitä ovat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan itsearvioinnit, selonteko tilinpäätöksessä ja sisäisen valvonnan koulutukset henkilöstölle.²⁷

Lisäksi keskeinen työkalu korruptiontorjunnassa ovat vakioidut prosessit ja niihin sisäänrakennetut kontrollit. Esimerkiksi hankinnoissa korruptionriskiä voidaan vähentää sillä, että hankinta-asiat käsitellään vakioidun prosessin mukaisesti.²⁸

Korruptiontorjunta on tunnistettu tärkeäksi kehittämiskohteeksi riskienhallinnassa. Korruptiontorjuntaan liittyviä asioita on tarkoitus jatkossa ottaa huomioon osana riskienhallinnan prosessia, muun muassa riskienhallinnan periaatteita ja ohjeita koskevassa dokumentaatiossa, strategisten riskien kartoitus- ja analyysimallissa sekä konsernivalvonnan, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointimallissa.²⁹

Tulosalue- ja toimialajohtajille tehdään vuosittain kysely sisäisen valvonnan sekä riskienhallinnan järjestämisestä ja tytäryhteisöjen johdolle kysely konsernivalvonnasta. Molempien kyselyjen tuloksista raportoidaan tilinpäätöksessä. Kyselyjen vastausvaihtoehtojen asteikko on 1 heikosti/ ei ole asianmukaisesti järjestetty - 4 hyvin järjestelmällisesti/ on asianmukaisesti järjestetty.

Tulosalue- ja toimialajohtajien kyselyyn sisältyy kysymys "Onko yksiköllänne riittävä tietoisuus, osaaminen ja menettelyt väärinkäytösten ja korruption tunnistamiseen?" Tammikuussa 2025 toteutetun kyselyn vastausten (n=10) keskiarvo kysymykseen oli 3,00 eli tulosalue- ja toimialajohtajat pitivät tilannetta tältä osin melko hyvänä. Kyselyssä on myös muita kysymyksiä, jotka liittyvät väärinkäytösten estämiseen ja siten korruptiontorjuntaan. Vastaajat katsoivat, että oman yksikön tehtävät, esimerkiksi vaaralliset työyhdistelmät, on eriytetty (ka 2,70) ja yksikössä tapahtuvat väärinkäytökset pystytään havaitsemaan sisäisellä valvontajärjestelmällä (ka 2,80) kohtuullisesti. Myönteistä on, että vastausten mukaan yli 10 000 euron hankinnoista tehdään ohjeiden mukaiset päätökset, jotka arkistoituvat asianhallintajärjestelmään (ka 3,90). Sitä vastoin vastausten perusteella kehittämistarpeita on siinä, miten HUSin järjestelmät tukevat, esimerkiksi herätteillä, sellaisten asioiden havaitsemista, joihin tulisi puuttua. Kyse voi olla esimerkiksi hankintavaltuuksien riittävydestä tai sopimuksen voimassaolon päättymisen havaitsemisesta ajoissa.³⁰

Tytäryhteisöjen johdon kyselyyn sisältyy kysymys "Onko vääristettyyn taloudellisuuteen tai toiminnalliseen raportointiin, omaisuuden menetyksiin tai korruptioon liittyvät väärinkäytösmahdollisuuden riskit arvioitu yhtiössänne?" Tammikuussa 2025 toteutetun kyselyn vastausten (n=4) keskiarvo kysymykseen oli 4,00 eli vastaajat katsoivat, että edellä mainitut riskit on arvioitu tytäryhteisöissä asianmukaisesti. Vastaajat myös katsoivat, että yhtiöissä puututaan johdonmukaisesti sääntöjen vastaiseen toimintaan (4,00) ja yhtiöiden toiminnassa näkyy yhteiskunnallinen vastuullisuusajattelu, esimerkiksi eettiset periaatteet (4,00).³¹

²⁷ HUS. [Tarkastuslautakunta 19.9.2024 § 37. HUS-yhtymän hallintojohtajan kuuleminen \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](#). Viitattu 30.9.2024.

²⁸ HUS Konsernipalvelut, hallintojohtaja, sähköposti 6.11.2024.

²⁹ HUS Konsernipalvelut, riskienhallintapäällikkö, sähköposti 30.9.2024.

³⁰ HUS Konsernipalvelut, suunnittelija, sähköposti 29.1.2025.

³¹ HUS Konsernipalvelut, suunnittelija, sähköposti 29.1.2025.

3 Kokemukset ilmoittajansuojelulain mukaisesta ilmoituskanavasta

Ilmoittajansuojelulain³² mukaan vähintään 50 henkilöä työllistävällä organisaatiolla on 1.4.2023 alkaen oltava sisäinen ilmoituskanava havaittuja väärinkäytöksiä varten. Ilmoittajansuojelu koskee 11 lainsäädännön alaa, joita ovat muun muassa julkiset hankinnat, ympäristönsuojelu, yksityisyyden ja henkilötietojen suoja sekä verkko- ja tietojärjestelmien turvallisuus. Ilmoitus tulee voida tehdä kirjallisesti tai suullisesti. HUSissa ilmoitusten käsittelyä koskeva toimitusjohtajan ohje tuli voimaan 1.4.2023³³, joten laki toimeenpantiin säädetyssä aikataulussa.

Väärinkäytöksestä ilmoittaneeseen ei saa kohdistaa vastatoimia ja ilmoittajan henkilöllisyys tulee suojata. Organisaation on tiedotettava ilmoituskanavasta, ilmoittamisen menettelyistä sekä ilmoittajan suojelun edellytyksistä. Ilmoituksen käsittelystä vastaavat henkilöt on nimettävä.

Oikeuskanslerinvirasto ylläpitää kansallista keskitettyä ilmoituskanavaa, johon voi tehdä ilmoituksen, jos henkilöllä ei ole mahdollisuutta tehdä ilmoitusta organisaation sisäiseen kanavaan tai, jos organisaatiolle tehty ilmoitus ei ole johtanut toimenpiteisiin.³⁴

HUS on hankkinut ilmoituskanavan palveluna ulkopuoliselta palveluntuottajalta³⁵. Ilmoituksen voivat tehdä kaikki työntekijät ja tapauskohtaisesti myös ulkopuolinen taho. Ilmoituksen voi tehdä nimettömästi ja ilmoittajalle voidaan lähettää järjestelmässä lisäkysymyksiä. Henkilötietojen käsittelyyn ja rekisteröidyn oikeuksiin liittyvät asiat on kuvattu ilmoituskanavan tietosuojaselosteessa. Ilmoituksen tekemisestä on julkaistu opastusvideo. Sisäisessä verkossa on kerrottu myös ilmoituksen tekemisestä oikeuskanslerin kanavaan. Ilmoitusten käsittelystä vastaa hallintojohtaja.

Ilmoituskanava on yksi HUSin neljästä järjestelmästä, joiden avulla henkilöstö voi ilmoittaa erilaisista turvallisuuteen liittyvistä tapahtumista tai havainnoista. Kaikki neljä järjestelmää löytyvät sisäisestä verkosta sivulta: Töissä meillä > Turvallisesti töissä > Ilmoita turvallisuushäiriöstä > Sisäiset ilmoituskanavat. Koska ilmoittajan suojelulain mukaiseen kanavaan ilmoitettavissa asioissa ei välttämättä ole kyse turvallisuushäiriöstä, on mahdollista, että kanavaa ei osata etsiä oikeasta paikasta. Ilmoituskanava löytyy kuitenkin helposti hakutoiminnon avulla hakusanalla ”ilmoituskanava” tai ”First Whistle”. Myös HUS.fi-sivuilla on tietoa ilmoituskanavasta³⁶.

Ilmoituskanavaan tehtyjen ilmoitusten määrä on ollut pieni. 1.4.2023-31.12.2023 ilmoituksia tehtiin 7, joista 2 ei kuulunut lain piiriin. 1.1.-17.9.2024 ilmoituksia tehtiin 5, joista 2 ei kuulunut lain piiriin. Ilmoitukset ovat liittyneet hankintoihin ja tietosuojaan ja niiden perusteella ei ole todettu ilmoittajansuojelulain tarkoittamia lainsäädännön tai määräysten rikkomisia. Tarvittaessa yksiköille on annettu hallinnollista ohjausta.³⁷

³² [Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta 1171/2022 \(finlex.fi\)](#). Viitattu 30.9.2024.

³³ HUS Toimitusjohtajan ohje 10/2023. Ilmoittajansuojelulain mukaisten ilmoitusten käsittely HUS-yhtymässä.

³⁴ [Oikeuskanslerinviraston keskitetty ulkonen ilmoituskanava \(oikeuskansleri.fi\)](#). Viitattu 12.6.2024.

³⁵ HUS käyttää First Whistle -ilmoituskanavaa, jonka tuottaa Juuriharja Consulting Group Oy.

³⁶ [Laatu ja potilasturvallisuus \(hus.fi\)](#). Viitattu 14.1.2025.

³⁷ HUS. [Tarkastuslautakunta 19.9.2024 § 37. HUS-yhtymän hallintojohtajan kuuleminen \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](#). Viitattu 30.9.2024.

4 Ulkopuolisten henkilöstölle tarjoamat etuudet

Lääke- ja muut terveydenhuoltoalan yritykset tekevät yhteistyötä terveydenhuollon ammattilaisten kanssa muun muassa lääkkeiden, hoitomenetelmien ja terveydenhuollon teknologian kehittämisessä. Tavallista on, että yritykset myöntävät muun muassa apurahoja ja rahoittavat ammattilaisten koulutus- ja konferenssimatkoja. Arvioinnissa selvitettiin HUSin viranhaltijapäätösten ulkopuolisten tahojen rahoittamia koulutus- ja konferenssimatkoja. Lisäksi selvitettiin Lääketeollisuus ry:n jäsenyritysten julkaisemien tietojen perusteella, miten suuret lääkeyritykset tarjosivat rahoitusta HUSin henkilöstölle vuonna 2023.

4.1 Case: Ulkopuolisten rahoittamaan koulutukseen osallistuminen

Toimitusjohtajan ohjeen³⁸ mukaan kaikki tarpeelliseksi arvioidut koulutustapahtuma- ja konferenssimaksut sekä niihin liittyvät matka- ja majoituskustannukset maksetaan pääsääntöisesti itse. Ulkopuolisten tahojen tarjoamiin apurahoihin, rahoitukseen, etuuksiin ja vastaaviin suhtaudutaan varauksella. Ulkopuoliseen rahoitukseen liittyvä korruptionriski on tunnistettu, sillä ohjeessa todetaan, että yksityisten yritysten julkisyhteisön viranhaltijoille ja työntekijöille tarjoamat edut annetaan harvoin pelkästään pyyteettömästä kohteliaisuudesta, vaan niihin liittyy yleensä pyrkimys tarjoajan liiketoiminnan edistämiseen.

Viranhaltijan tai työntekijän osallistuminen ulkopuolisen tahon rahoittamaan koulutukseen on kuitenkin mahdollista poikkeustapauksessa tiettyjen edellytysten täytyessä. Koulutukseen tai konferenssimatkaan on oltava perusteltu syy, sen tulee liittyä henkilön työtehtävien hoitamiseen eikä osallistuminen saa vaarantaa ulkopuolisten tahojen luottamusta HUSin riippumattomuuteen. Ulkopuolisen tahon rahoittamasta koulutuksesta tehdään viranhaltijapäätös, josta tulee käydä ilmi muun muassa perustelut osallistumiselle sekä matkasuunnitelma kustannuserittelyineen.

Henkilön on itse tunnistettava mahdolliset sidonnaisuuteensa ja jääviystilanteensa ja tuotava ne oma-aloitteisesti esihenkilönsä tietoon. Koulutuksen ja/tai konferenssimatkan aikana nautittava kestitys ja muut edut tulee olla tavanomaisia ja arvoltaan kohtuullisia.

Koulutuksen tai konferenssimatkan hyväksyttävyyden voi saattaa kyseenalaiseksi muun muassa se, jos HUS tai sen yksikkö on, tai voisi olla, edun tarjoajan asiakas, edun rahallinen arvo on merkittävä, sama taho on kustantanut koulutuksia ja/tai konferenssimatkoja samalle henkilölle tai muille tulosyksikön edustajille runsaasti ja toistuvasti tai jos koulutukseen/konferenssimatkaan liittyy euromääräisesti merkittävää kestitystä tai muuta oheistarjontaa.

Toimitusjohtajan ohjeessa ei tarkemmin määritellä, mikä on riittävän perusteltu syy ulkopuolisen maksamalle koulutus- tai konferenssimatkalle, mikä on etuuden euromääräinen yläraja tai miten viranhaltijoiden ja työntekijöiden tulisi arvioida yleisen luottamuksen vaarantumista.

³⁸ HUS Toimitusjohtajan ohje 6/2022. Ulkopuolisten tarjoamat apurahat, rahoitus ja etuudet.

Koulutus- tai konferenssimatkalle osallistujaa voidaan edellyttää laatimaan matkakertomus, jonka avulla voidaan varmentaa matkan sisältö ja jakaa matkan tietoantia muille.

Myös hankintaohjeen esteellisyyttä koskevassa osiossa todetaan, että ulkopuolisen kustantaman matkan vastaanottaminen on mahdollista vain silloin, jos matka ei millään tavalla vaaranna puolueettomuutta, riippumattomuutta tai tasapuolisuutta virka- tai työtehtävien hoidossa eikä myöskään yleisön luottamusta näiden periaatteiden toteutumiseen.

Ulkopuolisten maksamista etuuksia koskevaa ohjeistusta sovelletaan eri tavoin

1.1.2024-20.8.2024 HUSissa tehtiin 120 viranhaltijapäätöstä ulkopuolisen maksamaan koulutukseen ja konferensseihin osallistumisesta. Tavallisesti yksityiset lääke- ja muut terveydenhuoltoalan yritykset kutsuivat tulosityksiköistä 1–3 lääkäriä osallistumaan ulkomailla järjestettävään konferenssiin siten, että yritys on maksanut osallistumismaksun sekä matka- ja majoituskulut. Myös hoitohenkilöstön osallistumisesta ulkopuolisen maksamaan koulutukseen tehtiin useita päätöksiä. Muutamissa tapauksissa kutsujana oli ei-kaupallinen toimija. Tulosalueet nimesivät itse osallistujat, joita oli yli 200 henkilöä. Eniten viranhaltijapäätöksiä tehtiin Lasten ja nuorten sairauksien tulosyksikössä (41 kpl), Vatsakeskuksessa (30 kpl) ja Sydän ja keuhkokeskuksessa (16 kpl).

Naistentaudit ja synnytykset, Syöpäkeskus ja Akuutti -tulosyksiköt eivät tehneet lainkaan päätöksiä ulkopuolisen tahon rahoittamasta koulutuksesta ko. ajanjaksolla. Näissä tulosyksiköissä ulkopuolisen maksamiin koulutuksiin on suhtauduttu pidättyväisesti³⁹. Syöpäkeskuksessa toimitusjohtajan ohjetta tulkitaan siten, että ulkopuolisten maksamiin tilaisuuksiin osallistuminen on kiellettyä ja mahdollista vain silloin, jos tietoa esimerkiksi uudesta teknologiasta tai lääkkeestä ei muuten ole saatavilla. Tässäkin tapauksessa tulosyksikkö maksaa koulutuksen kustannukset. Syöpäkeskuksen hallinnon henkilöstö ei välitä kutsuja yritysten maksamiin tilaisuuksiin eikä yksiköissä järjestetä esimerkiksi yritysten lääke-esittelyjä.⁴⁰ Tämä ei kuitenkaan estä henkilöstöä vapaa-ajallaan ottamasta yrityksiltä vastaan erilaisia etuuksia, esimerkiksi konsulttipalkkioita.

Koulutus- ja konferenssimatkoja rahoitti yhteensä 69 yritystä. Eniten niitä rahoitti Medtronic Oy (12 päätöstä), Novo Nordisk Oy (8 päätöstä) ja Sanofi Oy (5 päätöstä). Suurin osa yrityksistä rahoitti osallistumisen 1–3 tilaisuuteen. Kaikkien päätösten otsikoista kävi selkeästi ilmi, että päätös koskee ulkopuolisen rahoittamaa koulutusta tai konferenssimatkaa.

Yhteen päätökseen oli kirjattu, että rahoitusta tarjonneelle yhtiölle oli toimitettu tiedoksi HUSin ohjeistus ulkopuolisen tarjoamista apurahoista, rahoituksesta ja etuuksista. HUSin ohjeistus ei edellytä toimimaan näin. Esimerkiksi valtiovarainministeriö suosittelee työntekijöitään antamaan ministeriön vastaavan ohjeen tiedoksi yksityisellä sektorilla toimiville yhteistyökumppaneille. Näin

³⁹ HUS Naistentaudit ja synnytykset sekä Akuutti -tulosyksiköiden toimialajohtajat, sähköposti 21.8.2024; HUS Syöpäkeskus, toimialajohtaja, puhelinkeskustelu 16.10.2024.

⁴⁰ HUS Syöpäkeskus, toimialajohtaja, puhelinkeskustelu 16.10.2024.

varmistetaan, että yritykset tuntevat valtiolla noudatettavat menettelytavat ja yksittäisen virkamiehen on helpompi kieltäytyä tarjotusta etuudesta.⁴¹

Arvioinnissa käytiin tarkemmin läpi 20 koulutus- ja konferenssimatkoja koskevaa viranhaltijapäätöstä, jossa maksajana oli ulkopuolinen taho. Päätöksistä tarkistettiin, vastasiko päätöksen sisältö toimitusjohtajan ohjetta 6/2022 ulkopuolisten tarjoamista apurahoista, rahoituksesta ja etuuksista. Päätöksistä tarkistettiin, kävikö niistä ilmi tieto rahoittajasta, koulutukseen osallistuvista henkilöistä, perustelut osallistumiselle sekä yksityiskohtainen matkasuunnitelma ja ohjelma sekä erittely kustannuksista.

Kaikista päätöksistä kävi ilmi matkan tai koulutuksen rahoituksesta vastaava taho sekä osallistujat. Perustelut oli ilmoitettu 17 päätöksessä. Matkan kustannukset tai arvio kustannuksista oli ilmoitettu 7 päätöksessä tai päätöksen liitteessä. Matkakertomusta edellytettiin 4 päätöksessä, joista yhdessä se oli koulutuksen rahoittajan vaatimus. (Taulukko 4)

Päätöksissä mainittiin useita organisaation ohjeita päätökseen sovellettavina ohjeina. Toimitusjohtajan ohje 6/2022 mainittiin sovellettavana ohjeena vain 11 päätöksessä, vaikka kaikissa päätöksissä oli kyse ulkopuolisen tahon maksamasta koulutus- tai konferenssimatkoista. Muita mainittuja ohjeita olivat toimitusjohtajan ohje 12/2023 koulutuksista ja niihin liittyvästä päätöksenteosta, pysyväisohje 22/2021 virka- ja työtehtävien hoitamiseen liittyvästä matkustamisesta sekä sivutoimia ja kilpailevaa toimintaa koskeva aikaisempi pysyväisohje 22/2018.

⁴¹ Valtiovarainministeriö. [Määräys/ ohje vieraanvaraisuudesta, eduista ja lahjoista. VN/27 196/2023 \(vm.fi\)](#). Viitattu 12.9.2024.

Taulukko 4. Ulkopuolisen rahoittamaan koulutukseen osallistumista koskevien päätösten sisältä. += asia mainittu päätöksessä tai sen liitteessä, - = asia ei käy ilmi päätöksestä tai sen liitteistä.

Päätöksen nro	Tieto ulkopuolisesta rahoittajasta	Osallistujat nimetty	Perustelut osallistumisesta	Matkasuunnitelma ja/ tai ohjelma	Kustannukset ilmoitettu	Matkakerätöms	Päätöksessä sovelletut HUSin ohjeet
HUS/100/2024 § 77	+	+	+	+	-	-	Pysyväisohje 22/2021
HUS/100/2024 § 58	+	+	+	+	-	-	Pysyväisohje 22/2021
HUS/100/2024 § 40	+	+	+	+	-	-	Pysyväisohje 22/2021
HUS/100/2024 § 23	+	+	+	+	+	-	Pysyväisohje 22/2021
HUS/177/2024 § 43	+	+	+	+	+	-	Toimitusjohtajan ohje 6/2022
HUS/177/2024 § 21	+	+	+	-	+	-	Toimitusjohtajan ohje 6/2022
HUS/297/2024 § 43	+	+	+	+	-	-	Pysyväisohje 22/202 Toimitusjohtajan ohje 12/2023
HUS/142/2024 § 11	+	+	+	+	-	-	Pysyväisohje 22/202 Toimitusjohtajan ohje 6/2022
HUS/286/2024 § 64	+	+	-	+	-	-	Pysyväisohjeet 22/2018 ja 22/2021, Toimitusjohtajan ohje 6/2022
HUS/286/2024 § 30	+	+	-	+	-	-	Pysyväisohjeet 22/2018 ja 22/2021 Toimitusjohtajan ohje 6/2022
HUS/286/2024 § 8	+	+	-	+	+	-	Pysyväisohjeet 22/2018 ja 22/2021 Toimitusjohtajan ohje 6/2022
HUS/147/2024 § 9	+	+	+	+	-	+	Toimitusjohtajan ohje 12/2023
HUS/100/2024 § 67	+	+	+	+	-	+	Pysyväisohje 22/2021

Tarkastuslautakunnan arviointimuistio

18 (29)

HUS/100/2024 § 37	+	+	+	+	-	-	Pysyväisohje 22/2021
HUS/100/2024 § 6	+	+	+	+	-	-	Pysyväisohje 22/2021
HUS/177/2024 § 20	+	+	+	+	+	+	Toimitusjohtajan ohje 6/2022
HUS/142/2024 § 22	+	+	+	+	+	-	Pysyväisohje 22/2021 Toimitusjohtajan ohje 6/2022
HUS/286/2024 § 61	+	+	+	+	-	-	Pysyväisohjeet 22/2018 ja 22/2021 Toimitusjohtajan ohje 6/2022
HUS/286/2024 § 12	+	+	+	+	-	-	Pysyväisohjeet 22/2018 ja 22/2021 Toimitusjohtajan ohje 6/2022
HUS/12/2024 § 18	+	+	+	+	+	+	Toimitusjohtajan ohje 6/2022

4.2 Case: Lääkeyhtiöiden HUSin henkilöstölle maksamat etuudet vuonna 2023

Lääketeollisuus ry:n jäsenorganisaatiot ovat sitoutuneet julkaisemaan terveydenhuollon ammattilaisten kanssa tekemänsä yhteistyön tiedot, muun muassa heille myöntämänsä taloudelliset etuudet. Vuosittain julkaistavia tietoja ovat muun muassa etuuden saajan nimi ja organisaatio, tapahtumien rekisteröintikulut, matka- ja majoituskulut ja konsulttipalkkiot. Tiedot on julkaistu jäsenyritysten verkkosivuilla taulukkomuodossa pdf-asiakirjoina. Linkit yritysten sivuille löytyvät Lääketeollisuus ry:n verkkosivuilta.⁴² Viimeisimmät tiedot ovat vuodelta 2023 ja ne on julkaistu kesäkuussa 2024. Osa yrityksistä on työnantajan sijasta ilmoittanut henkilön pääasiallisen toimipaikan katuosoitteen, mikä hankaloittaa luotettavien organisaatiokohtaisten tietojen kokoamista. Henkilö voi myös kieltää tietojensa julkaisun, joten tiedot eivät anna täysin luotettavaa kuvaa maksetuista etuuksista.

Lääkeyritysten julkaisemat tiedot osoittavat, että terveydenhuoltohenkilöstön osallistuminen yritysten maksamiin tapahtumiin on yleistä ja rahoitusta tarjotaan laajasti sekä julkisissa että yksityisissä terveydenhuollon organisaatioissa työskenteleville. Lääkeyritykset maksavat usein myös palvelu- ja konsulttipalkkioita terveydenhuollon henkilöstölle. Osa palkkioista on huomattavia.

Arvioinnissa käytiin läpi muutamien lääkeyritysten HUSin henkilöstölle maksamia palkkioita vuonna 2023. Pfizer maksoi taloudellisia etuuksia 78:lle, Sanofi Oy 49:lle, GlaxoSmithKline Oy 35:lle, Novo Nordisk Oy 20:lle ja Roche 17:lle HUSin viranhaltijalle tai työntekijälle. Pienin maksettu etuus oli 151 euroa ja suurin 21 006 euroa. Maksetuissa etuuksissa on mukana matka- ja majoituskuluja, osallistumismaksuja sekä konsultointipalkkioita.⁴³ (Taulukko 5)

Henkilöstöjohto ei HUS-tasolla seuraa yritysten HUSin henkilöstölle maksamia etuuksia tai palkkiota⁴⁴, joten luotettavia HUS-tason tietoja yritysten maksamien etuuksien määrästä tai kohdentumisesta ei ole saatavilla. Arvioinnin resurssien puitteissa ei ollut mahdollista selvittää etuuksia saaneiden HUSin henkilökuntaan kuuluvien määrää tai maksettujen etuuksien yhteismäärää kaikkien lääkeyritysten osalta.

Osallistuminen yrityksen maksamalle koulutusmatkalle tai yksittäisen konsulttipalkkion vastaanottaminen eivät ole HUSin henkilöstöltään edellyttämään sivutoimi-ilmoitukseen⁴⁵ kirjattavia asioita. HUSin ohjeen mukaan sivutoimia ovat esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaisen yksityisvastaanotto tai työskentely työvoimaa vuokraavan yrityksen palveluksessa työajan ulkopuolella. Sivutoimia eivät ole satunnaiset tehtävät, joilla ei ole merkitystä viranhoidossa.⁴⁶ Vain pieni osa henkilöstöstä on merkinnyt tiedon sivutoimesta Harppi-järjestelmään. Lokakuussa 2024 sivutoimi-

⁴² [Jäsenyritysten julkaisemat tiedot \(lääketeollisuus.fi\)](#). Viitattu 27.8.2024.

⁴³ GlaxoSmithKline Oy. [Disclosure report 2023, Finland \(gsk.com\)](#); Sanofi Oy. [Julkistamisraportti 2023 \(sanofi.com\)](#); Pfizer Oy. [Taloudellisten etuuksien julkistaminen, raportti 2023 \(Pfizer.fi\)](#); Novo Nordisk Farma Oy. [Taloudellisen yhteistyön julkistaminen Novo Nordisk Farma Oy. \(novonordisk.fi\)](#). Viitattu 12.9.2024.

⁴⁴ HUS Konsernipalvelut, Henkilöstö ja johtaminen, kehittämispäällikkö, sähköposti 23.9.2024.

⁴⁵ Hyvinvointialueen viranhaltijan sivutoimista säädetään laissa kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta 304/2003 § 18. Lain mukaan työajan käyttämistä edellyttävä sivutoimi edellyttää työnantajan lupaa ja muussa tapauksessa sivutoimesta on tehtävä ilmoitus työnantajalle. Työnantajalla on oikeus kieltää sivutoimi. [Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta 304/2003 \(finlex.fi\)](#). Viitattu 8.11.2024.

⁴⁶ HUS Toimitusjohtajan ohje 17/2023 Sivutoimilupa ja kilpaileva toiminta.

ilmoituksen oli tehnyt 1900 henkilöä ja 6483 henkilöä oli tallentanut järjestelmään tiedon, että hänellä ei ole sivutointa. Sivutoimi-ilmoitusten valvonta kuuluu esihenkilöille ja tulosaluejohtajille eikä niitä seurata HUS-tasolla. Jatkossa tietoa siitä, että sivutointa ei ole, ei enää merkitä Harppi-järjestelmään.⁴⁷

Taulukko 5. Lääkeyritysten HUSin viranhaltijoille ja työntekijöille vuonna 2023 myöntämät taloudelliset etuudet.

Yritys	Etuus myönnetty, hlö lkm	Etuuden vaihteluväli, euroa	Etuudet yhteensä, euroa	Huomioita
GlaxoSmithKline Oy	35	125–21 006	1 19 879	Lisäksi maksettu HUSille 237 303 euroa.
Novo Nordisk Oy	20	78–2 320	17 214	Lisäksi maksettu HUSille 1888 euroa.
Pfizer Oy	78	179–13 200	179 340	Lisäksi maksettu Uudelle lastensairaalle 11 000 ja HUS-yhtymälle 50 680 euroa.
Roche Oy	17	32–4 320	22 212	
Sanofi Oy	49	15–14 508	92 976	Lisäksi maksettu Uudelle lastensairaallalle 2200 euroa.

LÄHDE: [GSK. Disclosure report 2023, Finland \(gsk.com\)](#); [Taloudellisen yhteistyön julkistaminen Novo Nordisk Farma Oy \(novonordisk.fi\)](#); [Pfizer. Taloudellisten etuuksien julkistaminen, raportti 2023 \(Pfizer.fi\)](#); [Sanofi Oy, julkistamisraportti 2023 \(sanofi.com\)](#). Viitattu 12.9.2024.

⁴⁷ HUS Konsernipalvelut, Henkilöstö ja johtaminen, kehittämispäällikkö, sähköposti 15.10.2024.

5 Virkavalintoja koskevat oikeuden päätökset ja oikaisuvaatimukset

Rekrytointiprosessien ja virkavalintojen avoimuus, läpinäkyvyys sekä hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistaminen on tärkeää korruptiontorjunnan näkökulmasta. Jos virkaa tai työtehtävää hakenut kokee tulleen kohdelluksi epäoikeudenmukaisesti rekrytointiprosessissa, voi viranhaltijan tai toimielimen päätöksestä tehdä oikaisuvaatimuksen. Yhtymähallitus käsittelee oikaisuvaatimukset, jotka koskevat tulosaluejohtajien välittömien alaisten virkaan tai toimeen koskevia päätöksiä.⁴⁸ Jos yhtymähallitus ei kumoa oikaisuvaatimuksen perusteella viranhaltijan päätöstä, voi oikaisuvaatimuksen tekijä valittaa asiasta Helsingin hallinto-oikeuteen.

Vuosina 2022–2024 Helsingin hallinto-oikeus antoi päätöksen 9:ssä HUSin virkavalintoja koskevassa asiassa. Niistä 3 koski plastiikkakirurgian erikoisalan erikoislääkärikoulutuksen valintoja, 4 naistentautien ja synnytysten erikoisalan erikoislääkärikoulutuksen valintoja, 1 suu- ja leukakirurgian apulaisylilääkärin valintaa ja 1 tutkimusjohtajan valintaa. Sekä plastiikkakirurgian että naistentautien ja synnytysten erikoislääkärikoulutusta koskevissa asioissa valittajana on ollut sama henkilö. Hallinto-oikeus hylkäsi kaikki naistentautien ja synnytysten erikoislääkärikoulutusta koskeneet valitukset ja jätti yhden plastiikkakirurgian erikoislääkärikoulutusta koskevan valituksen tutkimatta.

Hallinto-oikeus kumosi HUSin päätökset, jotka koskivat kahta plastiikkakirurgian erikoistuvan lääkärin virkavalintoja koskevaa päätöstä sekä suu- ja leukasairauksien apulaisylihammaslääkärin ja tutkimusjohtajan virkavalintoja. Kumoamisen syy kaikissa päätöksissä oli se, että hakijoiden ansiovertailu oli tehty puutteellisesti, minkä vuoksi hakijoita ei oltu kohdeltu yhdenvertaisesti. (Taulukko 6)

Tutkimusjohtajan virkavalintaa koskevasta hallinto-oikeuden päätöksestä HUS valitti korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus ei myöntänyt asiassa HUSille valituslupaa, joten hallinto-oikeuden päätös jää voimaan. Tämä tarkoittaa sitä, että HUSin on käynnistettävä tutkimusjohtajan virkavalinta uudelleen.

⁴⁸ HUS. HUS-yhtymän hallintosääntö § 33; [yhtymähallitus 14.12.2022 § 62 Otto-oikeuskelpoisten päätösten raportointi yhtymähallitukselle \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](#). Viitattu 15.10.2024.

Taulukko 6. HUSin virkavalintoja koskevat tuomioistuinten ratkaisut 2022–2024.

Tuomioistuin, päätöksen numero ja pvm	Asia ja päätös, josta valitaan	Hallinto-oikeuden päätös
Helsingin hallinto-oikeus 3.7.2024 4256/2024	Virkasuhteeseen ottamista koskeva aluevalitus. Tukielin- ja plastiikkakirurgian 3 erikoistuvan lääkärin virkavalinta. HUS yhtymähallitus 6.3.2023 § 37 ja plastiikkakirurgian linjajohtajan päätös 8.12.2022 § 7.	Hallinto-oikeus kumosi yhtymähallituksen ja plastiikkakirurgian linjajohtajan päätökset, koska ansiovertailu oli tehty puutteellisesti. Ansiovertailutaululukossa hakijoita mm. ei ole yksilöity nimeltä eikä virkasuhteeseen ottamista koskevasta päätöksestä käy ilmi, millä tavalla hakijoiden ansioita on vertailtu toisiinsa.
Helsingin hallinto-oikeus 27.5.2024 3104/2024	Virkasuhteeseen ottamista koskeva aluevalitus. Suu- ja leukasairauksien linjan apulaisylihammaslääkärin valinta. HUS yhtymähallitus 16.1.2023 § 8 ja Pää- ja kaulakeskuksen toimialajohtajan päätös 28.11.2022 § 91.	Hallinto-oikeus kumosi HUS yhtymähallituksen päätöksen ja Pää- ja kaulakeskuksen toimialajohtajan päätökset, koska ansiovertailu oli tehty puutteellisesti. Hakijoiden vertailutaulukosta ei käy ilmi, millä perusteella hakijoiden ansioita on pisteytetty ja miten eri osa-alueiden yhteispistemäärät ovat muodostuneet.
Helsingin hallinto-oikeus 1.3.2024 1261/2024	Virkasuhteeseen ottamista koskeva kunnallisvalitus. Plastiikkakirurgian 6 erikoistuvan lääkärin virkavalinta. HYKS-sairaanhoitoalueen lautakunta 13.9.2022 § 24 ja plastiikkakirurgian linjajohtajan päätös 8.7.2022 § 3.	Hallinto-oikeus kumosi HYKS-sairaanhoitoalueen lautakunnan ja plastiikkakirurgian linjajohtajan päätökset, koska ansiovertailu oli tehty puutteellisesti. Alkupisteitä ei arvioitu haastatteluun kutsumatta jätetyille 3 hakijalle eikä hakijoita yksilöity ansiovertailutaulukossa.
Helsingin hallinto-oikeus 20.12.2023 7572/2023 Korkein hallinto-oikeus ei antanut HUSille valituslupaa asiassa. 2.10.2024 2733/2024	Virkasuhteeseen ottamista koskeva kunnallisvalitus. Tutkimusjohtajan valinta. HUS hallitus 28.2.2022 § 33 ja vt. toimitusjohtajan päätös 26.1.2022 § 19.	Hallinto-oikeus kumosi HUS hallituksen ja vt. toimitusjohtajan päätökset, koska ansiovertailu oli tehty puutteellisesti. Virkavalinnan perustelut on esitetty päätöksen perustelutekstissä eikä nimitysmuistiota tai vertailutaulukkoa ole. Vt. toimitusjohtajan päätöksessä on käsitelty vain kolmen hakijan ansioita, vaikka hakijoita oli 10. Päätöksestä tai selvityksestä ei käy ilmi, onko hakijoiden ansioita ja haastatteluhavaintoja vertailtu suhteessa toisiinsa ja valintaperusteisiin, ja jos on, niin millä kriteereillä vertailu on tehty. Hallinto-oikeus ei siten voinut arvioida, onko hakijoiden ansioita vertailtu asianmukaisesti ja yhdenvertaisin perustein ja syntykö asiassa tasa-arvolain mukainen syrjintäolettama.

Helsingin hallinto-oikeus 20.12.2023 7576/2023 7575/2023 7577/2023 7574/2023	Kunnalliseen virkasuhteeseen ottamista koskevat 4 valitusta. Naistentautien ja synnytysten erikoisalan koulutusvirka- valinnat. HUS hallituksen päätökset 28.11.2022 § 167, 9.5.2022 § 79 ja 7.2.2022 § 17 sekä Hyks sairaanhoitoalueen ltk päätös 1.2.2022 § 7.	Hallinto-oikeus hylkäsi kaikki 4 valitusta. Valittaja on voitu jättää ottamatta virkasuhteeseen aieman toimintansa perusteella.
Helsingin hallinto-oikeus 18.8.2023 4558/2023	Plastiikkakirurgian erikoislääkärinkoulutusta koskeva valitus.	Hallinto-oikeus ei tutkinut valitusta, koska katsoi sen olevan hallintokantelun luonteinen vaatimus.

14.11.2022 - 11.10.2024 yhtymähallitukselle tehtiin 7 virkavalintaa koskevaa oikaisuvaatimusta^{49, 50}. Yhtymähallitus hylkäsi kaikki oikaisuvaatimukset lukuun ottamatta kehittämis- ja strategiajohtajan valintaa, josta tehtiin 2 oikaisuvaatimusta⁵¹. Oikaisuvaatimuksissa on pääsääntöisesti vaadittu virkavalintaa koskevan viranhaltijapäätöksen kumoamista sen perusteella, että ansiovertailu on tehty puutteellisesti tai koska virkaan on valittu vähemmän kokemusta omaava henkilö.⁵²

Kehittämis- ja strategiajohtajan virka oli haettavana 13.-27.11.2023 ja se on yksi keskeisimpiä HUS-yhtymän johtotehtäviä. Kelpoisuusehtona virkaan on soveltuva ylempi yliopistotutkinto ja kokemus johtamistehtävistä. Virkaa haki 51 hakijaa, joista 6 ei täyttänyt vaadittuja kelpoisuusehtoja ja yksi veti hakemuksensa pois kesken rekrytointiprosessin. Yhtymähallitus päätti virantäytöstä 15.1.2024 (§ 2) ja päätöksestä tehtiin 2 oikaisuvaatimusta, joista toisen teki yhtymähallituksen jäsen. Oikaisuvaatimuksissa vedottiin siihen, että hakijoiden ansioluettelot ja ansioiden vertailu puuttuivat yhtymähallituksen esityslistalta ja että päätöksentekijöillä ei ollut riittävästi aikaa perehtyä hakijoihin. Toisessa oikaisuvaatimuksessa vedottiin myös toimitusjohtajan esteellisyyteen.

Oikaisuvaatimusten perusteella yhtymähallitus kumosi virkavalintaa koskevan päätöksensä 12.2.2024 (§16). Samassa kokouksessa yhtymähallituksen jäsenille esitettiin hakijoiden täydennetty ansiovertailu ja yhtymähallitus päätti kehittämis- ja strategiajohtajan virkavalinnasta. Asia katsottiin kiireelliseksi, koska hakijoille oli ilmoitettu, että asia päätetään 15.1.2024 kokouksessa.

⁴⁹ Yhtymähallitukselle tulee raportoida hallintosäännön 33 §:n mukaisesti toimitusjohtajan tai tulosaluejohtajien välittömien alaisten valinta virkaan tai toimeen. Päätöstä ei saa panna toimen ennen, kun yhtymähallitus on päättänyt käyttääkö se otto-oikeuttaan asiassa.

⁵⁰ HUS yhtymähallituksen päätökset 4.3.2024 § 30, 12.2.2024 § 16, 24.4.2023 § 55, 13.2.2023 § 26, 6.3.2023 § 7, 13.2.2023 § 25, 16.1.2023 § 8. Saatavilla osoitteessa [Pöytäkirjojen haku \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](#). Viitattu 15.10.2024.

⁵¹ HUS. [Yhtymähallitus 12.2.2024 § 16. Oikaisuvaatimus kehittämis- ja strategiajohtajan virkavaalista \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](#). Viitattu 15.10.2024.

⁵² HUS. [Yhtymähallitus 16.1.2023 § 8. Oikaisuvaatimus Pää- ja kaulakeskuksen toimialajohtajan tekemästä apulaistrykkylihammaslääkärin viran täyttämistä koskevasta päätöksestä § 91, 28.11.2022 \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](#). Viitattu 15.10.2024; Helsingin hallinto-oikeuden päätös 1.3.2024 1261/2024.

Toimitusjohtajan ei katsottu olleen esteellinen prosessissa. Hakijavertailu ja hakijoiden ansiovertailu ovat yhtymähallituksen 12.2.2024 päätöksen liitteinä ja saatavilla pyynnöstä.⁵³

Kehittämis- ja strategiajohtajan virkaa koskevasta kummastakaan yhtymähallituksen päätöksen esittelytekstistä ei käy ilmi, miten haastatteluun kutsuttujen 5 hakijan ansioita on verrattu keskenään. HUSin omien rekrytointiohjeiden mukaan hakijoiden vertailussa ja valintapäätöksessä on huomioitava muun muassa valintaperusteiden objektiivisuus ja mitattavuus. Virkaan ottamista koskevista päätöksistä tulee käydä ilmi valintakriteerit ja miten valittava henkilö ohittaa muut hakijat. Ohjeiden mukaan kirjallinen ansiovertailu liitetään valmisteluasiakirjoihin ja se tulee kirjoittaa auki myös päätöksen perusteluihin.⁵⁴

Yhteenvedona voidaan todeta, että HUSin virkavalinnoista tehdään vähän oikaisuvaatimuksia ja yhtymähallituksen hylkäämistä oikaisuvaatimuksista valitetaan harvoin hallinto-oikeuteen. Oikeusprosessit voivat kuitenkin olla pitkiä ja niistä aiheutuu kustannuksia HUSille, joten on tärkeää pyrkiä välttämään asioiden päätymistä tuomioistuimen käsittelyyn.

Konsernihallinto täsmensi elokuussa 2024 rekrytointipäätöksiä koskevaa ohjeistusta julkaisemalla henkilöstöpäätösten päätöspohjan. Päätöspohjassa kuvataan tiedot, joita päätöksessä tulee olla sekä esimerkki asianmukaisesta päätöksestä. Päätöspohjan avulla pyritään varmistamaan, että henkilöstöpäätökset sisältävät jatkossa tarvittavat tiedot sekä minimoida valitusten mahdollisuuksia hallintotuomioistuimessa.

⁵³ HUS. [Yhtymähallitus 12.2.2024 § 16. Oikaisuvaatimus kehittämis- ja strategiajohtajan virkavaalista \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](#); [yhtymähallitus 15.1.2024 § 2. HUS-yhtymän kehittämis- ja strategiajohtajan viran täyttäminen \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](#). Viitattu 15.10.2024

⁵⁴ HUS. [Näin rekrytoit \(hsussote.sharepoint.com\)](#). Vaatii käyttöoikeuden. Viitattu 28.10.2024.

6 Johtopäätökset ja tarkastuslautakunnan suositukset

Arvioinnin tulosten mukaan organisaation hallintoa ja sisäistä valvontaa koskevissa tärkeimmissä asiakirjoissa ei riittävän selkeästi määritellä korruptiota ilmiönä. Tämä voi vaikeuttaa korruption eri ilmenemismuotojen tunnistamista ja niihin puuttumista organisaatiossa. HUS-yhtymällä ei ole kokoavaa dokumenttia organisaatiossa noudatettavista eettisistä periaatteista. Tarkastuslautakunta suositteli asiakirjan laatimista jo vuoden 2020 arviointikertomuksessa.

Riskienarviointiprosessi ei ohjaa arvioimaan korruption liittyviä riskejä riittävällä tasolla, vaikkakin korruption liittyviä asioita on jossain määrin huomioitu esimerkiksi riskienarviointiin liittyvissä kyselyissä. Korruptiontorjuntaa koskeva raportointi Tilinpäätös ja toimintakertomus -asiakirjassa 2023 ei anna riittävää kuvaa siitä, miten korruptiota torjutaan HUS-yhtymässä.

Arviointi osoitti, että ulkopuolisten yritysten rahoittamien etuuksien seurannassa ja läpinäkyvyydessä on kehittämistarpeita. Toimitusjohtajan ohjetta ulkopuolisten rahoittamista etuuksista tulkitaan vaihtelevasti, mikä tulee esiin siinä, että joillakin tulosalueilla yritykset rahoittavat huomattavasti henkilöstön koulutusta, kun toisilla asiaan suhtaudutaan kielteisesti. Ulkopuolisten rahoittamia koulutus- ja konferenssimatkojen kustannuksia ei raportoida kattavasti viranhaltijapäätöksissä, minkä vuoksi ulkopuolisten etuuksien vaikutusta HUSin toiminnan riippumattomuuteen ei voida luotettavasti arvioida. HUS-tasolla ei seurata yritysten henkilöstölle maksamien etuuksien määrää tai miten paljon niitä maksetaan eri viranhaltijoille ja työntekijöille. Hankintoihin osallistuvien asiantuntijoiden sidonnaisuuksia ei varmisteta järjestelmällisesti lukuun ottamatta Tietohallinnon ja Apteekin hankintoja.

Virkavalintoja koskevissa oikaisuvaatimuksissa ja tuomioistuinten päätöksissä on kiinnitetty huomiota ansiovertailun puutteisiin ja ansiovertailun todennettavuuteen. Myönteistä on, että ansiovertailua koskevaa ohjeistusta on täsmennetty, mikä edistää rekrytointiprosessien läpinäkyvyyttä ja hyvän hallinnon toteutumista. Virkavalinnoista valitetaan hallinto-oikeuteen harvoin organisaation koko huomioiden.

Ilmoittajansuojelulain mukaisia ilmoituksia on tehty vähän. Arvioinnissa ei ollut mahdollista selvittää, johtuuko ilmoitusten pieni määrä siitä, että väärinkäytösten määrä on alhainen, vai siitä, että henkilöstö ei tunne ilmoituskanavaa vielä riittävän hyvin.

Tarkastuslautakunnan suositukset korruptiontorjunnan kehittämiseksi

- HUSin tulee laatia eettiset periaatteet, joissa huomioidaan korruptio ilmiönä ja määrittellään korruptiontorjunnan toimenpiteet. Korruption merkittävimmät riskialueet tulee tunnistaa ja arvioida korruption liittyvät riskit osana riskienhallintaprosessia.
- Ulkopuolisten yritysten rahoittamien etuuksien vastaanottamisen kieltämistä, tai vähintään euromääräisen ylärajan asettamista etuuksille, tulee harkita. Lisäksi tulee varmistaa, että etuuksia

koskeva ohjeistus on selkeä ja sitä tulkitaan yhtenäisellä tavalla. Ulkopuolisten tarjoamien etuuksien määrää ja kohdentumista tulee seurata organisaation eri tasoilla.

- Hankintoihin osallistuvien henkilöiden sidonnaisuudet on selvitettävä ja dokumentoitava järjestelmällisesti.
- Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että ansiovertailua koskevia rekrytointiohjeita on täsmennetty. On tärkeää, että ohjeita myös noudatetaan jatkossa.

Lähteet

Haastattelut, kuulemiset ja sähköpostivastaukset

HUS Akuutti -tulosyksikön toimialajohtaja, sähköposti 21.8.2024.

HUS Apteekki, lääkehankintapäällikkö, sähköposti 5.9.2024.

HUS Apteekki, talouspäällikkö, sähköposti 5.9.2024.

HUS Konsernipalvelut, hallintojohtaja, sähköposti 6.11.2024.

HUS Konsernipalvelut, hankintatoimen johtaja, sähköposti 23.8.2024.

HUS Konsernipalvelut, Henkilöstö ja johtaminen, kehittämispäällikkö, sähköposti 23.9.2024 ja 15.10.2024.

HUS Konsernipalvelut, riskienhallintapäällikkö, sähköposti 30.9.2024.

HUS Konsernipalvelut, suunnittelija, sähköposti 29.1.2025.

HUS Naistentaudit ja synnytykset -tulosyksikön toimialajohtaja, sähköposti 21.8.2024.

HUS Syöpäkeskus, toimialajohtaja, puhelinkeskustelu 16.10.2024.

HUS-aineisto

HUS. Hankintaohje (hussote.sharepoint.com). Viitattu 22.10.2024. Vaatii käyttöoikeuden.

HUS. HUS-yhtymän hallintosääntö.

HUS. [Laatu ja potilasturvallisuus \(hus.fi\)](https://hus.fi). Viitattu 14.1.2025.

HUS. [Näin rekrytoit \(hsussote.sharepoint.com\)](https://hsussote.sharepoint.com). Vaatii käyttöoikeuden. Viitattu 28.10.2024.

HUS. [Tarkastuslautakunta 19.9.2024 § 37. HUS-yhtymän hallintojohtajan kuuleminen \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](https://hus-julkaisu.tweb.fi). Viitattu 30.9.2024.

HUS. Tilinpäätös ja toimintakertomus 2023. L 10.11. Lahjonnan ja korruption torjunta ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, s. 54–55.

HUS Toimitusjohtajan ohje 10/2023. Ilmoittajansuojelulain mukaisten ilmoitusten käsittely HUS-yhtymässä.

HUS Toimitusjohtajan ohje 17/2023 Sivutoimilupa ja kilpaileva toiminta.

HUS Toimitusjohtajan ohje 6/2022. Ulkopuolisten tarjoamat apurahat, rahoitus ja etuudet.

HUS. [Vastuullisuus \(hus.fi\)](https://hus.fi). Viitattu 22.10.2024.

HUS-yhtymä. Omavalvontaohjelma 11.9.2023.

HUS. Yhtymähallitus 4.3.2024 § 30, 12.2.2024 § 16, 24.4.2023 § 55, 13.2.2023 § 26, 6.3.2023 § 7, 13.2.2023 § 25, 16.1.2023 § 8. Saatavilla osoitteessa [Pöytäkirjojen haku \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](https://hus-julkaisu.tweb.fi). Viitattu 15.10.2024.

HUS. [Yhtymähallitus 12.2.2024 § 16. Oikaisuvaatimus kehittämis- ja strategiajohtajan virkavaalista \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](https://hus-julkaisu.tweb.fi). Viitattu 15.10.2024.

HUS. [Yhtymähallitus 16.1.2023 § 8. Oikaisuvaatimus Pää- ja kaulakeskuksen toimialajohtajan tekemästä apulaisylihammaslääkärin viran täyttämistä koskevasta päätöksestä § 91, 28.11.2022 \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](https://hus-julkaisu.tweb.fi).

HUS. [Yhtymähallitus 14.12.2022 § 62 Otto-oikeuskelpoisten päätösten raportointi yhtymähallitukselle \(hus-julkaisu.tweb.fi\)](https://hus-julkaisu.tweb.fi). Viitattu 15.10.2024.

Muu aineisto

GlaxoSmithKline Oy. [Disclosure report 2023, Finland \(gsk.com\)](https://gsk.com). Viitattu 12.9.2024.

Helsingin hallinto-oikeus. Päätös 1.3.2024 1261/2024.

[Julkisten valvontaviranomaisten roolit, riippumattomuuden turvaavat rakenteet, toimintatavat ja työkalut korruptionvastaisessa toiminnassa. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:86 \(valtioneuvosto.fi\)](https://valtioneuvosto.fi). Viitattu 27.8.2024.

[Jäsenyritysten julkaisemat tiedot \(lääketeollisuus.fi\)](https://laaketeollisuus.fi). Viitattu 27.8.2024.

[Kansalliset lait \(korruptiontorjunta.fi\)](https://korruptiontorjunta.fi). Viitattu 27.5.2024.

[Kiviaho M, Knuutinen M. Korruptiontorjunta kunnallishallinnossa. Askelmerkkejä hyvään hallintoon. Oikeusministeriön julkaisuja 2022:9. \(valtioneuvosto.fi\)](https://valtioneuvosto.fi). Viitattu 27.5.2024.

[Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta 1171/2022 \(finlex.fi\)](https://finlex.fi). Viitattu 27.5.2024.

Novo Nordisk Farma Oy. [Taloudellisen yhteistyön julkistaminen Novo Nordisk Farma Oy. \(novonordisk.fi\)](https://novonordisk.fi). Viitattu 12.9.2024.

[Oikeuskanslerinviraston keskitetty ulkonen ilmoituskanava \(oikeuskansleri.fi\)](https://oikeuskansleri.fi). Viitattu 12.6.2024.

Pfizer Oy. [Taloudellisten etuuksien julkistaminen, raportti 2023 \(Pfizer.fi\)](https://pfizer.fi). Viitattu 12.9.2024.

Sanofi Oy. [Julkistamisraportti 2023 \(sanofi.com\)](https://sanofi.com). Viitattu 12.9.2024.

[Testaa, miten tehokkaasti työpaikallasi torjutaan korruptiota \(korruptiontorjunta.fi\)](https://korruptiontorjunta.fi). Viitattu 27.5.2024.

Transparency International. [Finland \(transparency.org\)](https://transparency.org). Viitattu 27.8.2024.

Työ- ja elinkeinoministeriö. Kirjanpitolautakunta. [Yleisohje hyvinvointialueen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta. 30.5.2023 \(kirjanpitolautakunta.fi\)](#). Viitattu 29.5.2024.

[Valtioneuvoston periaatepäätös kansalliseksi korruptionvastaiseksi strategiaksi ja toimenpideohjelmaksi 2021–2023, OM/2021/68 \(valtioneuvsto.fi\)](#). Viitattu 27.5.2024.

Valtiovarainministeriö. [Määräys/ ohje vieraanvaraisuudesta, eduista ja lahjoista. VN/27 196/2023 \(vm.fi\)](#). Viitattu 12.9.2024.